

trava. Tako kolobarjenje je jako koristno. Čez koliko časa se smejo zopet sejati drevesca, ko so se prejšnja poruvala, to se težko določi. Mnogo je odvisno od tega, kakšna je zemlja in kako se gnoji in obdeluje. Vsekako je pa dobro, da počiva najmanj kake tri leta ali pa tudi dlje. Le tako je od drevesnice zares pričakovati najlepših vspehov.

Poučni in zabavni del.

Na Marnovem grobu.

Preteklo nedeljo je izročil slovenski narod materi zemlji jednega izmed svojih najodličnejših sinov. Zastopniki vseh stanov in mnogih društev so spremili v veličastnem sprevodu k sv. Krištofu marljivega književnika, blagega profesorja in uzornega duhovnika — g. Josipa Marna.

Nenadomestna zev je nastala v naši književnosti s smrtjo njegovo — dejal je resnično g. nadzornik Fr. Levec v krasnem nagrobnem govoru. Slovenska knjiga se je bila pokojniku prirasla k srcu. Zanj je gorel že kot dijak; nji je posvetil cvet moških let; nji je žrtvoval celo svoje zadnje ure. Že hudo bolan je spisoval še poslednje črte svojega XXX. Jezičnika. Ni mi namen naštevati dolgo vrsto Marnovih književnih del, opozorim naj samo na to, kar je storil pokojnik za našo slovstveno zgodovino. On ji je razoral ledino. Malo smo vedeli poprej o povestnici slovenskega duševnega dejanja — Šafařík, Macun, Janežič spisali so le kratke, nepopolne preglede našega slovstvenega gibanja, Marn pa je nanizal v svojem Jezičniku več nego poltretjo stotino životopisov naših književnih veljakov s kritiško oceno in z odlomki njihovih del. Od sv. Cirila in Metoda, katera je proslavljal tudi v lepi spomenski knjigi — v „Zlatem veku,“ pa do pisateljev, ki še zdaj delujejo na našem slovstvenem polju — vse zgode in nezgode književnosti slovenske, najdeš opisane v slovstveni zakladnici — v Jezičniku Marnovem. On je bil najtemeljitejši poznavalec slovenskega slovstva. Žal, da se ni uresničila namera, ki jo je izrazil malo mesecev pred smrtjo, namera, da bi bil povzel v jedno celotno delo vse, kar je dosedaj v posamičnih koscih podal slovenskemu občinstvu. Marljivi graditelj naše slovstvene zgodovine se je zgrudil v grob, njegova zgradba pa ostane, dokler ne zgine o našem narodu poslednja sled.

Ko se je preteklo jesen razširila vest, da je naš dični Josip Marn, poprej že častni kanonik ljubljanskega kapitelja, postal vitez, da mu je došel s cesarskega Beča Fran-Josipov red, vreli smo k njemu učenci njegovi, veselit se ž njim na vrlo zasluženi časti in mu častitat; vsaj smo se zbirali tolikrat krog njega v onih žalostnih časih, ko je pital neki profesor na ljubljanski gimnaziji našo domovino z „Schweineland“, ko nam je tako hrepenelo srce po oddihljaju, ki nam ga je dala slovenska ura. Poznavanje slovanskih razmer je bilo tedaj še v povojih. Slovanski svet mi je otvoril profesor Josip Marn v 7. šoli, opisujoč nam kot vvod v staro slovenščino slo-

vanske dejatelje: Vostokova, Dobrovskega, Hanko, Jungmana, Šafaříka. Tedaj se nam je jelo širiti ozko slovensko obzorje in srce naše je objelo z jednako ljubeznijo vso čiharno mater Slavo, kakor je ljubilo do tedaj našo Slovenijo. Marsikatera slovnič slovenskih jezikov je prišla iz Marnovih rok slovenskim dijakom v dar. Na stotine knjig in časopisov slovenskih je razdal preblagi profesor svojim učencem, ter tako vnemal za slovenstvo in slovanstvo razred za razredom dolgih 35 let, katera je pre-slужboval na ljubljanski gimnaziji. Pod njegovim blagodejnim vplivom vkoreninil se je narodni čut v slovenski mladini tako silno, da ga ne izdere noben vihar. Delovanje Marnovo priča vseskozi, da mu je bil popolnoma tuj oni narodni indiferentizem, oni pogubni kozmopolitizem, katerega neki faktorji kot pristno katoliško zlato vsiljujejo sedaj vzgajajoči se mladeži.

„Vse za vero, dom, cesarja!“ bilo je geslo rajniku, geslo, kateremu je ostal zvest do zadnjega diha. Vera mu ni bila samo na jeziku, on je dejanski izvrševal nauk Kristusov, nauk miru in ljubezni. Res je, da se je pokojnik marsikdaj krepko in odločno oglasil, videč, kako se skruni tam pa tam idejal njegov; toda boril se je vsegdar z dostojnim orožjem. On ni poznal laži, zavijanja, falzifikovanja, natolcevanja, psovanja — sredstev, s katerimi hočejo dandanes nekateri braniti vzvišeno svetinjo našo, sv. katoliško vero. Plemenit je bil Josip Marn. On je bil jeden izmed tistih duhovnikov stare narodne garde, katerim je bil tuj oni nestrpni fanatizem, ki divja kakor moreči samum po naši domovini, ter jo preti preleviti v narodno Saharo. Kot predsednik Matici slovenski je zbiral krog sebe cvet posvetne inteligencije slovenske; v lepi slogi je deloval ž njimi v prosep eminentno narodnega društva. Ako je bila uzornemu duhovniku Josipu Marnu sloga mogoča, zakaj bi ne bila možna drugim duhovnikom z isto inteligencijo?

Exegi monumentum aere perennius — krasen spomenik si je izklesal nepozabni pokojnik; na njem se svetijo sijajne črte, oznanujoče nam njegovo ljubezen do Boga in do naroda, njegovo neumorno marljivost, njegovo plemenitost in darežljivost, njegovo teženje za toli potrebno nam slogu in edinost. Zato bodi vekovita slava njegovemu spominu!

Novice.

Državni zbor.

V seji dne 26. jan. da podpredsednik zbornični dr. Kathrein prečitati neko vladno pismo, v katerem se zbornici poroča, da se je proti vladnemu svetniku Kaanu, kateremu se je očitalo, da je dobival od zavarovalnic „Phönix“ in „Azienda“ neka posebna plačila, vršila preiskava, ki je dognala, da je obrekovani vladni svetnik nedolžen. Na to nadaljuje se razprava o državnem proračunu in sicer o točki: ministerstvo za deželno brambo. Posl. Plass želi, da se pobiranje vojaške takse premeni, tudi se mu ne zdi pravična določitev takse. Konečno želi, da bi se rezervisti klicali spomladi k vajam. Posl. Riegler zahteva, da se naj edini sin, čigar oče ali

udovela mati je stara nad 60 let, uvrsti v reservo, ako ga ni moči popolnoma oprostiti vojaščine. Posl. Dötz toži, da vlada pošilja na deželo za politične komisarje nedorasle plemiče, ki nimajo niti srca niti razuma za kmetško ljudstvo. Govorili so še posl. Polzhöfer, Hagendorfer in Podlasky. Domobranski minister grof Welseersheimb odgovarja na razne interpelacije in pojasnjuje razmotravanja posameznih poslancev. Glede oddaje del v vojaške namene pravi minister, da mali obrtniki za časa vojne niso v stanju prevzetih del izvišiti, da mora vojaška uprava torej tudi v v mirnem času dajati dela velikim obrtnikom, da bodo ti hoteli in zamogli tudi v vojskinem času dela prevzemati. O vojaški taksi pripravlja vlada primeren predlog glede preustroje njene in ga bode kmalu predložila zbornici v posvetovanje. Žandarmerija mora biti osnovana po vojaškem načinu. Odgovarjaje na interpelacijo slovenskih poslancev radi slovenščine pri koroškem pšpolku pravi minister, da se nikjer ne krše narodnostne pravice. Pri vojaki se ne germanizuje. V dveh ali treh letih ne more nihče biti ob svojo narodnost, če se nauči nekoliko nemščine, mu je to le koristno. Sploh se mora pa cela ta stvar presojati z zgolj vojaškega stališča in ne z državnopravnega. Dotična odredba nima veljave zakona, temveč le odredbe, ki se sme spreminjati. Glede vojaškega kaz. zakona rekel je minister, da je treba previdnosti. Posl. dr. Promber priganja vlado, da napravi zakon v preskrbovanje vojaških vdov in sirot. Posl. Weber toži v vedno se množecih samomarih pri vojaki in graja nečloveško ravnanje z vojaki. Govorili so še posl. Salvadori, Popowski, dr. Engel in dr. Vašaty, ki je z izgledi dokazoval preganjanje slovanskih vojakov. Ta točka državnega proračuna se na to vsprejme. Posl. Bärnreither interpeluje vlado glede nezgode v oseškem rudniku. Poljedelski minister odgovarja takoj rekoč, da so bile vesti o tej nesreči po časopisih neistinite, kajti ponesrečencev je doslej le okoli 30.

V seji dne 27. jan. pričela se je razprava o proračunu naučnega ministerstva. Posl. Schlesinger zahteva, da naj se pouk v vseh predmetih vrši tako, da bode utrjeval vero v Boga. Vzgoja v sedanjih šolah je vzrok, da gineva moralnost. Posl. Treuinfels pravi, da morajo biti učenci in učitelji vsi edne vere. Posl. Svožil toži o zanemarjanju moravskih Čehov glede šol. Posl. Salvadori je tudi za to, da se šola razdeli po verah. Posl. princ Liechtenstein pravi, da sedanjega šolskega zakona ne preveva krščanska zavest, ampak brezverstvo. Učitelji žaliyo, posebno po mestih, dostikrat verska čutila prebivalstva. Konečno govornik napada žide. Posl. Sokolowski pozdravlja z veseljem ustanovitev medicinske fakultete v Lvovu in upa od vlade, da bo še kaj storila za Galicijo.

V seji dne 28. jan. zavrača naučni minister baron Gautsch trditve posameznih poslancev. Posl. Schlesingerju nasproti zagovarja profesorje, rekoč, da je trditev, da so ti pobijalci sv. vere, preveč splošna in se ne da dokazati. Glede razdelitve otrok in učiteljev po veroizpovedanji stori minister, kar je mogoče. Nasvetovani odpravi grškega pouka v srednjih šolah se minister odločno protivi. Posl. Zallinger govori za versko šolo, kajti ta je potrebna že z ozirom na socijalni red. Od sedanje šole inajo korist le socijalistične stranke. Posl. Roszkowski je za to, da na srednjih šolah bolj gojijo moderne jezike in je za znižanje šolnine. Posl. Spinčič govori obširno o šolskih razmerah na Koroškem in Primorskem. Na Koroškem psujejo celo visoki uradniki s „hujskači“ one rodoljube, ki se potezajo za pravice slovenskega naroda. Politična oblastva postopajo pristransko in na vse mogoče načine pregovarjajo roditelje, da naj ne pošiljajo svojih otrok v slovenske šole. Okrajni glavar celovski baron Mac Nevin psuje celo javno slovenski jezik. Na Primorskem so razmere ravno take. Tržaški slovenski učitelji se preganjajo. Sploh je na Primorskem veliko premalo šol. 184.000 Slovanov ima samo

tretjino vseh šol, dočim ima 118.000 Italijanov dve tretjini vseh šol. Na tisoče slovanskih otrok ne hodi v šolo, a vsega je kriva državna uprava, ki ji je le mar germanizovanje in poitalijančevanje Slovanov. Slovenci in Hrvati se ne odpovedo svojim pravicam. S sedanjimi razmerami pa niso zadovoljni in iz tega vzroka govornik tudi ne more dovoliti taki državni upravi proračuna, ki troši novce samo za raznarodovanje. Posl. dr. Byk zavrača napade na žide. Posl. Adamek pojasnjuje češke srednješolske razmere. Posl. dr. Fournier zagovarja profesorje in zavrača princa Liechtensteina in Zallingerja.

— **Odlikovanje.** Presvetli cesar podelil je okrajnemu šolskemu nadzorniku v Črnomlju g. Jeršinoviču, zlati križec za zasluge. — Predsednika zbornice notarjev za Kranjsko, ljubljanskega notarja gosp. dr. Jerneja Zupanca odlikoval je presvetli cesar z viteškim križcem Frane Jožefovega reda. Prezaslužnemu rodoljubu na tem odlikovanju najsrčneje čestitamo in in le želimo, da bi ga Bog pustil mnogo let zasluženega odlikovanja se veseliti.

— **Predsednikom upravnega sveta južne železnice** voljen je princ Egon Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst, bivši državni poslanec goriških veleposestnikov.

— **Prvo poluletje zaključilo** se bode na tukajšnjih srednjih šolah dne 11. februarja. Drugo poluletje prične se dne 15. februarja.

— **Tukajšnji merosodni urad** pričel je te dni zopet poslovati, na kar se interesentje opozarjajo.

— **Šolo dalo je zapreti** rudniško ravnateljstvo v Idriji, ker je več učiteljskih močij zbolelo.

— **Novo bralno društvo** osnovalo se je v Krški vasi na Dolenjskem. Zasluga za ustanovitev gre v prvi vrsti ondotnemu c. kr. poštarju g. Tancigu.

— **Umrli je** minoli teden v Dobovi pri Brežicah tamošnji župnik gosp. Ivan Kunej. Prezaslužnemu rodoljubu sveti naj večna luč!

— **Gasilno društvo v Šmarju** na Spod. Štajarskem sklenilo je uvesti slovenski poslovni jezik in slovensko poveljevanje. Onim gasilnim društvom, ki še vedno po nepotrebnem nemškutarijo, naj bo ta sklep vrlih Štajarcev v vzgled.

— **Nesreča.** Fran Ocvirik pisar pri gosp. notarju Strafelli v Tržiči, padel je tako nesrečno po stopnicah, da se je ubil.

— **Volitve v okrajni zastop celjski** so razpisane in sicer volijo veleposestniki dne 16. februarja, veletržci in veleobrniki dne 17. februarja, mesta in trgi dne 18. februarja in kmetске občine dne 20. februarja. V okrajnem zastopu je 40 odbornikov. Slovenci zmagajo gotovo s 13 odborniki, nemškutarji pa s 17. Večino odločevala bo izvolitev 10 odbornikov, katere volijo veleposestniki. Upati je, da kakor pred 4 leti tudi letos zmagajo narodnjaki.

— **Umrli je** dne 24. jan. v Lipaljivasi v Kanalski dolini na Koroškem tamošnji župnijski upravitelj, veleč. g. dr. Matej Lutman v 40. letu svoje dobe. Pokojnemu vzornemu duhovniku in odločnemu narodnjaku bodi zemljica lahka!

— **Šola za babice.** V Ljubljani bila sta dosedaj dva šolska kurza za babice in sicer se je vršil po zimi pouk v slovenskem jeziku. Ker je pa slovenskih učenk veliko več nego nemških, odredilo se je sedaj tako, da bosta v prihodnje vselej zaporedoma dva slovenska kurza in eden nemški. — Ustanov je sedaj za slovenski kurz 9, za nemški pa 4.

— **Nesreča.** V Planini na Vipavskem pal je neki bajtar tako nesrečno raz hrast, da je bil na mestu mrtev. Splezal je na hrast v namen, da bi si nalomil za kurjavo suhih vej.

— **Šola pogorela** je na Golem pod Ljubljano.

— **Dobrodelnost.** Povodom smrti gospé Ane Zeschko roj. Hermann je podarila nje obitelj 100 goldinarjev mestni ubožni zakladi.